

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích

Archiv obce Něšov

1923–1945 (1946)

Inventář

EL NAD č.: 296

AP č.: 293

Kateřina Nová, Zuzana Kliková

Plasy 2012

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archivního fondu	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	5
III. Archivní charakteristika archivního fondu	5
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	5
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky	6
Seznam použitých pramenů a literatury	7
Inventární seznam	9

I. Vývoj původce archivního fondu

Něšov (něm. Neschowa) leží 10 km východně od Bezdržic na stejnojmenném katastrálním území v nadmořské výšce 570 m. Název vsi byl podle A. Profouse odvozen ze zkrácené verze osobního jména Něhoslav nebo Něhomir. První písemná zmínka o vsi pochází z roku 1379. Pravděpodobně od počátku 15. století sdílela společné osudy se statkem Skupeč, jehož se stala součástí. V roce 1711 byl skupečský statek připojen k bezdržickému panství, které o rok později získal Maxmilián Karel Löwenstein.

V roce 1848 došlo ke zrušení poddanství, a tím i patrimoniální správy, která pokračovala ve své úřední činnosti ještě po přechodnou dobu do roku 1850. Nejnižším správním článkem se staly samosprávné místní obce, a to na základě tzv. Stadionova prozatímního obecního zřízení č. 170/1849 ze dne 17. března 1849. Vycházelo se hlavně z josefínských katastrálních obcí, s tím rozdílem, že sídliště se mělo stát buď obcí, anebo součástí obce jako tzv. osada. Na Stadionovo prozatímní obecní zřízení pak v mnohém navazoval v roce 1862 vydaný rámcový říšský obecní zákon (č. 18/1862 říšského zákoníku), který měl v některých svých ustanoveních přímou platnost, zatímco jiné jeho předpisy byly realizovatelné prostřednictvím zemských prováděcích zákonů. V roce 1864 tak vešlo v platnost obecní zřízení a řád volební pro Čechy (č. 7/1864 zemského zákoníku českého), podrobněji rozvádějící ustanovení o místní obci a její působnosti (samostatné a přenesené), o osobách v obci a domovském právu, o dohledu nad obcí, o hospodářství obcím atd.

Až do zrušení vrchnostenské správy patřil Něšov k bezdržickému panství. V novém územněsprávním členění v roce 1850 připadl Něšov do soudního okresu Bezdržice a politického okresu Planá v Chebském kraji. Pouze v letech 1855–1868 obec náležela do správního obvodu smíšeného okresního úřadu v Bezdržicích. Na základě říšského zákona č. 44 z 19. května 1868 a nařízení ministerstva vnitřních záležitostí č. 100 z 10. července 1868 náležel Něšov do soudního okresu Bezdržice v politickém okrese Teplá. Vyhláškou ministerstva vnitra č. 183 z 11. září 1902 byl pak bezdržický okres vyčleněn z politického okresu Teplá a připojen k politickému okresu Planá. Farou a školou příslušela obec k Číhané.

Stejně jako podle Stadionova prozatímního obecního zřízení, tak i podle roku 1864 vydaného obecního zřízení a řádu volebního byly v obci ustaveny dva orgány – obecní výbor (volený na tři roky) a obecní představenstvo. Obecní výbor byl kolegiální orgán, rozhodující většinou hlasů. Měl usnášecí a dozorčí moc a ze svého středu si volil obecní představenstvo, složené z obecního představeného – starosty, jenž prováděl usnesení obecního výboru, a alespoň dvou radních. Jelikož byla katastrální obec Něšov v letech 1857–1920 součástí místní obce Skupeč (Skupsch), byly podle pamětní knihy od roku 1891 ustanovovány osadní (místní) orgány. Prvním osadním (místním) starostou byl zvolen Josef Dauth (čp. 12).

Dva roky po vzniku ČSR bylo povoleno rozdělení obce Skupeč, a Něšov se stal samostatnou místní obcí. V roce 1921 proběhly v Něšově obecní volby, a to na základě novelizovaných ustanovení o volebním řádu a o obecním zřízení (zákony č. 75/1919 Sb. a č. 76/1919 Sb.). V čele obce tak stálo obecní zastupitelstvo (dřívější obecní výbor), které si ze svého středu volilo obecní radu (dřívější obecní představenstvo), tvořenou starostou a radními. Prvním starostou se tehdy stal Wenzel Demmer. Až na jména dalších čelních představitelů obecní samosprávy se z dochovaných pramenů ani literatury nepodařilo zjistit konkrétnější informace o činnosti zdejšího obecního úřadu v tomto období.

Po záboru českého pohraničí v roce 1938 se nevelká, převážně zemědělská obec Něšov, v níž žilo zejména německé obyvatelstvo, stala součástí Říšské župy Sudety. Náležela do obvodu vládního prezidenta v Chebu se sídlem v Karlových Varech a spadala do působnosti Landráta v Teplé. Nařízením ze dne 10. listopadu 1938 bylo s platností od 20. listopadu 1938 na sudetoněmeckém území zavedeno německé obecní zřízení (Deutsche Gemeindeordnung) z 30. ledna 1935.

Činnost Obecního úřadu v Něšově byla ukončena v roce 1945 ustavením místní správní komise. Prvním předsedou místního národního výboru po osídlení se stal reemigrant Bedřich Jirman.

Počet obyvatel a domů

Rok	Počet obyvatel	Počet domů
1850	86	neuvedeno
1869	96	15
1880	101	14
1890	100	14
1900	69	14
1910	84	14
1921	77	14
1930	76 ¹	15

Seznam doložených starostů

Wenzel Demmer	1921–1925
Josef Waworka	1925–1933
Wenzel Demmer	1933–?
Josef Waworka	doložen 1939
R. Stingl	doložen 1945

---

¹ Z toho 5 Čechů a 71 Němců

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Fond Archiv obce Něšov tvoří archiválie vzniklé z činnosti Obecního úřadu v Něšově. Z dochovaných archiválií není evidentní, kde a jakým způsobem byly ukládány.

Dne 14. března 1956 provedla Bohuslava Lohrová prohlídku a skartaci písemností na Místním národním výboru v Něšově. Do trvalé archivní úschovy byl vedle písemné dokumentace MNV převzat také pokladní deník z let 1937–1945 a protokol o domovských listech z let 1922–1939. O pamětní knize není v protokolu žádná zmínka. K faktickému předání těchto písemností do Okresního archivu ve Stříbře došlo pravděpodobně v průběhu roku 1957. Téhož roku oddělil archivář Vladimír Bystrický od fondu MNV písemnou dokumentaci obecního úřadu.

Na základě územní reformy (zákon 36/1960 Sb.) byly archiválie v roce 1963 delimitovány z Okresního archivu Tachov se sídlem ve Stříbře do Okresního archivu v Plasích (č. př. 231). Výše zmíněný protokol o domovských listech se ve fondu nenachází. Pravděpodobně nebyl předán už do Okresního archivu ve Stříbře. Je možné, že se nemuselo jednat nutně o knihu, ale třeba se pod tímto označením skrývaly spisy týkající se domovských a matričních záležitostí.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Původcem archivního fondu AO Něšov je Obecní úřad v Něšově. Pořádání a inventarizace proběhly na základě metodického pokynu Archivní správy MV (Metodický návod na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce, Archivní správa MV v Praze dne 31. ledna 2000, čj. AS/1-284/2000) a Metodického pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek z 12. 3. 2010 (čj. SOAP/006-0767/2010).

V průběhu inventarizace nebyly z fondu vyřazeny žádné písemnosti. Došlo pouze ke změně v jeho celkovém časovém rozmezí, fyzickém rozsahu a skladbě evidenčních jednotek. Fond Archiv obce Něšov tak tvoří 2 úřední knihy a 1 karton spisového materiálu o celkovém rozsahu 0,15 bm. Přehodnoceno bylo i časové rozmezí fondu z původního 1920–1938 na 1923–1945 (1946). Časový přesah tvoří pokladní záznamy místní správní komise (příp. místního národního výboru) z let 1945–1946.

Téměř všechny archiválie jsou psané německy, pouze zápisy vzniklé po roce 1945 v pokladním deníku inv. č. 3 byly pořízeny v češtině. Pamětní kniha byla zařazena do I. kategorie, ostatní archiválie do II. kategorie. Písemnosti byly v době zpracování fondu až na drobná poškození prachem ve vyhovujícím stavu. Restaurátorský a konzervátorský zásah tak není zapotřebí.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Nejcennější archiválií fondu Archiv obce Něšov je pamětní kniha, založená v roce 1935 Fr. Luchou, který v ní popsal obec po stránce geologické, geografické, přírodopisné i národopisné. Dále v ní zachytil vývoj obce od nejstarší zmínky po současnost, připojil i výpisky z pramenů (kupř. z pozemkových knih, berní ruly atp.). V závěru je seznam obyvatelstva v Něšově podle čp. asi od 18. století do roku 1935. O činnosti obecního úřadu se kronikář zmiňuje jen sporadicky.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Fond Archiv obce Něšov uspořádala Kateřina Nová a Zuzana Kliková. Inventář zpracovala Zuzana Kliková v září 2011 čistopis pomůcky zhotovila v květnu 2012 ve Státním okresním archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích.

V Plasích 30. 5. 2012

Zuzana Kliková

Seznam použitých pramenů a literatury

I. Prameny

Ortsbuch für den Reichsgau Sudetenland. Haida, 1939.

Reichs-Gesetz-Blatt für das Kaserthum Oesterreich, 1849.

Reichs-Gesetz-Blatt für das Kaserthum Oesterreich, 1862, Teil IV., (Nr. 13, 5. 3.).

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1919 (částka 16., 31. 1. a 7. 2.).

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1945 (částka 3., 5. 5.).

SCHWARZ, František. *Výklad zákona obecního: zřízení obecní a řád volení v obcích.* Praha, 1898.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1872.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1886.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1893.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1907.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1913.

Statistický lexikon obcí v Čechách. Praha, 1924.

Statistický lexikon obcí v Zemi české. Praha, 1934.

Verzeichniss der Orts-Gemeinden im Königreiche Böhmen. Prag, 1861.

Zákony a nařízení pro Království české, 1864 (částka 2., 16. 4.).

Zákoník zemský pro Čechy, 1922 (částka 7.).

Zevrubný popis rozdělení země Království českého. Praha, 1854.

II. Literatura

BUKAČOVÁ, Irena – FÁK, Jiří a kol. *Severní Plzeňsko I. Historicko-turistický průvodce č. 7.* Plzeň, 1996.

FLÖGEL, Jaroslav. *Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře.* Praha, 1933.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost.* Praha, 2005.

Kolektiv autorů. *Über Grenzen hinweg. Geschichte, Land und Leute des Plan-Weseritzer Bezirkes Tischenreuth und Mähring*. Tischenreuth, 1984.

NOVÁKOVÁ, Božena a kol. *Zeměpisný lexikon ČR. Obce a sídla N–Ž*. Praha, 1991.

PALACKÝ, František. *Podrobný popis Království českého*. Praha, 1848.

POSEL, Miloslav. *Kronika mého kraje I. Od prvopočátku do května 1945* [nepublikovaný strojopis]. Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, 1979.

POSEL, Miloslav. *Kronika mého kraje II. Od května 1945* [nepublikovaný strojopis]. Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, 1980.

PROFOUS, Antonín. *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny. III. díl – M–Ř*. Praha, 1951.

SOMMER, Johann Gotfried. *Das Königreich Böhmen, 6. Band Pilsner Kreis*. Praha, 1838.

VRBATA, Jaroslav. *Přehled vývoje veřejné správy v odtržených českých oblastech v letech 1938–1945. Sborník archivních prací, 1962, roč. 7, č. 2, s. 45–87*.

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Ev. jednotka
I. Knihy			
1	Pamětní kniha	1935	K 1
II. Spisový materiál			
Spisy			
2	Domovské a matriční záležitosti	1923–1938	N 1
III. Účetní materiál			
Účetní knihy			
3	Pokladní deník	1937–1945 (1946)	K 2

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Něšov
Značka archivního fondu:	AO Něšov
Časový rozsah:	1923–1945 (1946)
Počet evidenčních jednotek:	3 (2 úřední knihy, 1 karton)
Počet inventárních jednotek:	3
Rozsah v bm:	0,15
Stav ke dni:	30. 5. 2012
Zpracovatelé archivního fondu:	Kateřina Nová, Zuzana Kliková
Zpracovatel archivní pomůcky:	Zuzana Kliková
Počet stran:	11
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Karel Rom 30. 5. 2012, čj. SOAP/060-163/2012